

Facklig strategi för politikens möjligheter

Elektrikerna

FACKET FÖR SKOOCs - TRÄ-
OCH GRAFISK BRANSCH

LIVSMEDELS-ARBETAREFÖRBUNDET

Facket för Service och Kommunikation

1897

© Landsorganisationen i Sverige 2011

Foto: Lars Forsstedt

Grafisk form: LO

Original: MacGunnar – Information & Media

Tryck: LO-Tryckeriet, Stockholm 2011

ISBN 978-91-566-2702-6

LO 11.03 1 000

Innehåll

Förord	4
Om mätningen	6
Undersökningen i sammandrag	7
Politikens möjligheter	8
Kan politiken få genomslag och lösa vardagsproblem?	10
Vem kan påverka politiken?	12
Vad är de största samhällsproblemen för löntagarna?	14
Politik är att välja	16
Jämlikhet som en politisk utmaning	18
En hälsning från LOs medlemmar	20
Avslutning	23

Förord

En stor majoritet av LOs medlemmar vill se reformer som syftar till en politik för ökad jämlikhet och en bättre välfärd. Vi ser idag en motsatt politik – en politik där klyftorna ökar och välfärden försämras.

Historiskt har LO och Socialdemokraterna – den fackliga och den politiska delen av arbetarrörelsen – vunnit viktiga framgångar för Sveriges löntagare. Vi har aldrig accepterat sakernas ordning. Alltifrån kampen för åtta timmars arbetsdag till arbetet för ett demokratiserat arbetsliv har vi varit övertygade om att löntagarnas intressen måste ges företräde. Med vilja och lust har vi kämpat för ett bättre och rättvisare samhälle. Tillsammans har vi försökt skapa ett jämlikt och gott arbetsliv.

I de stora utmaningarna som Sverige står inför: ojämlikheten, miljöfrågorna, massarbetslösheten och ungdomars situation finns inga enkla svar att finna. Vi måste skapa ett samhälle där individens lycka hänger samman med det gemensammes framgång. Det har hävdats att arbetarrörelsen förlorat tron på att ett annat samhälle är möjligt. Det är fel. Vi söker fortfarande de bästa stämningars längtan.

I den här skriften vill vi från LO bidra med en bild av våra medlemmars syn på politiken. Den baserar sig på en medlemsundersökning vi har låtit göra för att få veta hur våra medlemmar ser på politik och dess möjligheter. Tron på politiken som redskap för att hantera samhällsproblem är liten. Oroväckande många människor tror inte längre att politiken kan lösa problem i deras vardag. Men undersökningen lämnar också käl-

lor till optimism och eftertanke. Det politiska budskapet är tydligt: LO-medlemmarna vill att klyftorna i samhället minskar. Likaså är stödet för förbättrandet av välfärdsstaten stort.

Från LO anser vi att den första och viktigaste uppgiften för socialdemokraterna blir att återupprätta människors tro på politiken som medlet till ett jämlikt samhälle byggt på frihet och rättvisa. Socialdemokratien är relevant när den talar till människors drömmar om en bättre framtid, när den ser människors verkliga problem och deras innersta drömmar. Tillsammans måste vi göra politiken till ett instrument för att förändra samhället igen.

WANJA LUNDBY-WEDIN

STOCKHOLM 2011-03-13

Om mätningen

Perioden den 14 februari till den 18 februari 2011 lät vi fråga 1 000 personer, yrkesverksamma inom LO-förbundens avtalsområden om deras syn på politik. De svarande är rekryterade enligt principen om ett slumpmässigt urval och resultaten är viktade utifrån variabler såsom: kön, fackförbundstillhörighet och ålder. Mätningen är en webbmätning som har kombinerat frågor med två eller flera alternativ med helt öppna frågor. Målet har varit att ge en så god bild som möjligt över vilka samhällspolitiska frågor LO-förbundens medlemmar tycker är viktiga och vad man prioriterar inför framtiden. Mätningen är genomförd i samarbete med Novus opinion.

*Malai Pettersson, 31 år
Hotellmedarbetare Hotell-
och restaurangfacket*

”Det kan bli 50 påslakan som ska skakas ut på en arbetsdag och det känns både i axlarna och i ryggen.”

Undersökningen i sammandrag

Den här skriften ger en bild av hur våra medlemmar ser på politik och samhällsförändring. Hur de upplever ökade klyftor och hög arbetslöshet som hot mot löntagarnas intressen och om att de vill se en socialdemokratisk politik som byggs utifrån ett löntagarperspektiv med sysselsättning och jämlikhet som utgångspunkt.

Skriften visar att den största utmaningen är att skapa förtroende för politikens möjligheter att förändra samhället. Politik är det möjligas konst men framförallt är det de demokratiska systemens viktigaste bricka. Om politikens inflytande minskar så försvagas också demokratin.

I ”facklig strategi för politikens möjligheter” vill vi visa att det finns ett starkt stöd för att utveckla den nordiska välfärdsmodellen bland LO-förbundens medlemmar. Samhället har ett ansvar för jobben, för tryggheten, för minskade inkomstklyftor och för högre kvalitet i välfärdstjänsterna. Däremot finns det bland våra medlemmar en skepsis mot politikens förmåga att förändra sakernas tillstånd. Det finns en utbredd syn på att politik är svår att påverka och att politikens makt har börjat ifrågasättas. Vi vill visa att förtroendet för arbetarrörelsen bygger på vår förmåga att klara samhällsförändring och samla ett stöd för våra idéer bland den arbetande befolkningen.

Politikens möjligheter

Den första frågan vi valde att ställa var om man uppfattade politiken som den bästa arenan att lösa de stora samhällsproblemen. Frågan syftar till att ge en bild av hur LOs medlemmar uppfattar politiken som instrument för att hantera och lösa de stora samhällsproblemen. Forskare och samhällsdebattörer har helt korrekt hävdats att politikens handlingsutrymme minskat. Marknadsorienterade lösningar tar allt större plats samtidigt som politikens betydelse minskar. Individens betonas framför det gemensamma.

Frågan om politikens möjligheter återspeglar ett djupt allvar. Ytterst handlar det om demokratins förutsättningar. När kontrollen över viktiga delar av samhällslivet lämnar det politiska området riskerar demokratin att marginaliseras. De senaste 20 åren har det politiska handlingsutrymmet minskat.

Avregleringar och en allt högre takt i kapitalrörelserna har uppenbart förflyttat makt från politiken till marknaden. Samhällsinstitutionerna har inte hängt med i samma utsträckning. Politikens internationella arenor har inte rustats för att begränsa marknadens inflytande eller att verka för social rättvisa över nationsgränserna.

Internationaliseringen måste hanteras av politiska institutioner – inte styras av marknaden. Att kapitalet har effektivare vägar för att hantera globaliseringen än politiken är ett misslyckande.

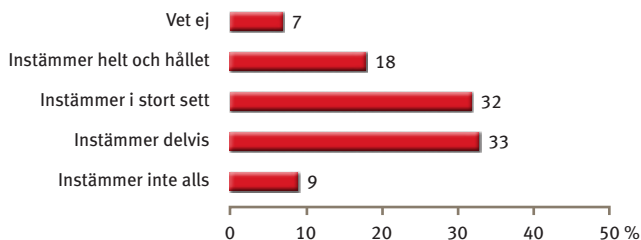
Också socialdemokratin har påverkats av marknadsekonomiska dogmer som att marknaden levererar effektivare tjänster än det offentliga eller att skatteuttaget hotar tillväxten.

Ska politikens visioner förverkligas krävs ett politiskt handlingsutrymme.

Bilden nedan är inte entydig. Bara 9 procent är helt avvisande till påståendet om att ”politiken är den bästa arenan för att ta tag i och lösa de stora samhällsproblemen”. En majoritet hamnar på den de övre svarsalternativen och anser huvudsakligen att politiken är arenan för att lösa de stora samhällsproblemen. Likväl är det enbart varannan LO-medlem som anser att politiken är den bästa arenan för att ta tag i och lösa de stora samhällsproblemen.

Vilken är din åsikt om följande påstående?

Politiken är den bästa arenan för att ta tag i och lösa de stora samhällsproblemen.

Kan politiken få genomslag och lösa vardagsproblem?

Allt fler samhällsproblem har individualiserats. Vi kan skönja en utveckling där samhällsproblem förminskas till individuella problem. Det gemensamma ska inte längre bistå i att skapa system som frigör individer, snarare ska individen ges hela ansvaret. Debatten om exempelvis "livspusslet" eller RUT-avdraget är exempel på där svaren olyckligtvis blivit individuella.

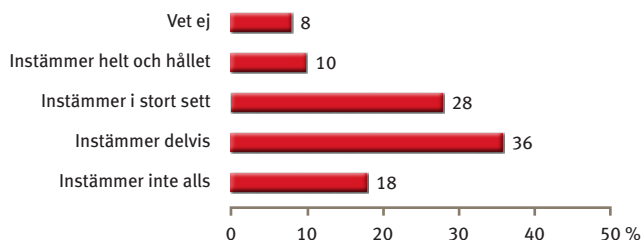
Illa fungerande samhällsservice privatiseras och ansvaret faller då inte längre på det gemensamma. Vi blir besvikna kunder på en marknad – utan styrkan eller makten att kunna förändra. Det kan gälla bostadsbristen, elpriserna eller kommunikationssystem som exempelvis järnvägsnätet eller globala problem som klimatkrisen. Den borgerliga regeringens politik syftar också i allt högre utsträckning till att individualisera samhällsproblem som ohälsa och arbetslöshet. När en individ drabbas av arbetslöshet ska individen "pressas" till resultat. Det är underförstått att arbetslösheten är ett individuellt problem och inte en effekt av att det finns få jobb i samhället som helhet. Eftersom problemet antas vara individuellt är det också upp till den enskilde att lösa sin situation. I en svagt reglerad marknadsekonomi görs vardagsproblemen till individuella problem. Politikens roll som garant för att bistå människor i dess vardag minskar.

En sådan utveckling förstärker bilden av att makt förflyttas från den gemensamma, politiska arenan till marknaden och individen. Kan man då hoppas på politiken? Vi lät ställa frågan om "politiken kan bidra till att finna lösningar på vardagsproblem och öka friheten i ditt liv". Här är skepsisen

stor. Nästan en femtedel instämmer inte alls och en majoritet är mer skeptiska än optimistiska till politikens förmåga att lösa problem i vardagen. När undersökningen bryts ner på kön framkommer också att kvinnor är mer skeptiska än män. Politiken upplevs inte som en del av lösningen på vardagslivets problem.

Vilken är din åsikt om följande påstående?

Politiken kan bidra till att finna lösningar på vardagsproblem och öka friheten i ditt liv.

Vem kan påverka politiken?

De politiska partierna har under de senaste decennierna brottats med problem i form av åldrande medlemskåror och ett minskat antal medlemmar. Även antalet politiskt förtroendevalda har stadigt minskat. Det blir allt ovanligare att känna någon som innehar ett politiskt uppdrag. Trots det står sig det svenska politiska systemet starkt på många vis, med ett högt valdeltagande och en, jämfört med andra länder, relativt hög andel medlemmar i de politiska partierna. Däremot är det historiskt starka stödet för den svenska demokratin avhängigt förtroendet för den representativa demokratin. Ska de folkvalda ses som representanter för folket behöver fler inneha politiska uppdrag och de politiska partierna vara starkt förankrade i människors vardag. Därför är, och förblir,

*Sebastian Tegström, 27 år
Nätoperatör SEKO*

*”Om du får fel på telefonen
eller om Internet inte fungerar
– fixar jag det!”*

den facklig-politiska samverkan viktig – också för demokratin i Sverige.

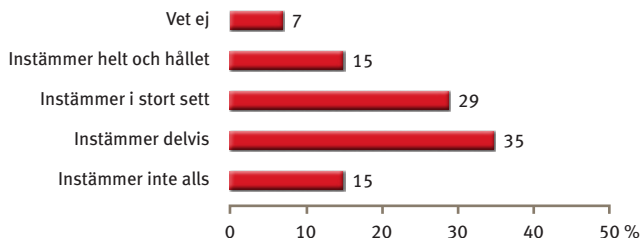
Vi ställde frågan om de fackliga medlemmarnas syn på deras egna möjligheter att påverka politiken. 15 procent upplevde sig helt och hållet kunna påverka samhällsutvecklingen via politiken och 15 procent upplevde sig helt sakna den möjligheten. Totalt fanns en viss övervikt för andelen som placerade sig på den nedre halvan där möjligheterna till påverkan ansågs var begränsad. Värt att notera är att fler män än kvinnor upplever sig ha goda möjligheter att påverka samhällsutvecklingen.

Demokratin principer bygger på en möjlighet till påverkan och makt som sprids jämt mellan människor. I ett längre perspektiv måste demokrati och inflytande återigen diskuteras som en större politisk fråga i Sverige.

För arbetarrörelsen blir en av de viktigaste uppgifterna de närmaste åren att göra politiken till ett instrument för människor som vill finna lösningar på vardagsproblem och öka friheten i deras liv.

Vilken är din åsikt om följande påstående?

Genom politiken har jag möjlighet att påverka samhällsutvecklingen.

Vad är de största samhälls-problemen för löntagarna?

I valet 2010 dominerade skattefrågorna den politiska debatten. Att "sätta agendan" har blivit modeord som visar vilka som påverkar den allmänna debatten. Enfrågeorganisationer och intresseorganisationer blir allt fler. På många sätt är det civila samhällets utbredning en styrka för Sverige. I det civila samhället organiseras människor för en gemensam sak. Det stärker deltagande och förhoppningsvis också representativiteten. Däremot är inte alltid styrkan inom det civila samhället fördelat utefter folkligt stöd, de ekonomiska villkoren skiftar kraftigt och de näringslivsnära organisationerna har ett ekonomiskt försprång framför folkrörelserna. En situation som i längden inte bidrar till att främja den svenska demokratin. Regelverken för kontroll och insyn i partifinansiering och lobbyism är för svaga i Sverige.

Att lyssna till medborgarnas syn i frågor de upplever som särskilt viktiga är grunden för en framgångsrik politik. Få överraskningar framträder när vi frågar om vilket samhällsproblem du som löntagare ser som extra viktigt. Utifrån de fasta svarsalternativen svarar medlemmarna: Arbetslösheten, ungdomars situation, dåliga löner och arbetsvillkor (överrepresentation av kvinnor) och ojämlikheten i samhället. Dessa är politikområden där arbetarrörelsen historiskt sett har varit mycket tongivande. Socialdemokratin måste återta beskrivningen av hur arbetslivet ska fungera och ta det politiska initiativet i dessa frågor. Här finns mycket av de samhällsfrågor som kan skapa grunden för den framtida socialdemokratin.

En framtida politik bygger på förmågan att återta förtro-

endet för den solidariska arbetslinjen. Väljarna ser en tydlig koppling mellan arbetets förtjänster, inte bara när det gäller rätten till en försörjning utan också i dess förmåga att skapa samhörighet, frihet och delaktighet i samhället. Kan väljarnas uppmärksamhet vändas till gemensamma möjligheter i arbetslivet finns anledning till optimism. Allas rätt till arbete och ett välfungerande arbetsliv, där ordning och reda är ledord och där välståndet fördelas rättvist måste i framtiden vara centrala begrepp i arbetarrörelsens utveckling.

Vilket av följande problem ser du som löntagare som det största samhällsproblemet i Sverige idag?

Politik är att välja

Att samla in skatt har inget egenvärde. Staten samlar genom skatter in resurser till gemensamma investeringar och välfärdstjänster. Genom skatterna kan rikedomar omfördelas. Den tilltagande internationaliseringen har dock försvårat statens uppsamlande av skatter. Kapitalets rörlighet över gränserna har bidragit till skattekonkurrens mellan stater och de politiska institutionerna har inte haft kraft att stå emot, gemensamt reglera och beskatta kapitalet. Löne- och skattekonkurrens mellan stater och individer måste motverkas och globaliseringens sociala dimensioner måste stärkas.

Debatterna om brister inom äldreomsorg, barnomsorg och andra välfärdstjänster vittnar om att fler är beredda att betala mer i skatt om skatterna går dit behoven upplevs vara störst.

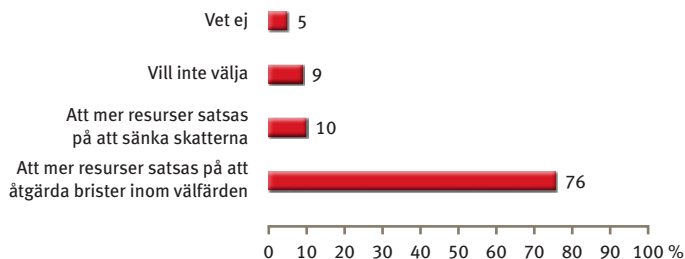

*Jan Bäckman, 64 år
Skogsarbetare GS-facket*

”Det krävs att vi är ett kollektiv för att vi ska kunna hävda oss och garantera lönen.”

Finns det framöver en möjlighet att väcka en debatt om tåg-förseningar, överfulla väntrum, låga pensioner och åldringar som inte får komma ut? LO-medlemmarnas stöd för en utveckling av välfärdstjänsterna är grundmurat. Drygt tre av fyra medlemmar föredrar utvecklad välfärd framför skattesänkningar om de tvingas välja. En debatt om välfärden kommer med önskvärd tydlighet visa att det inte går att lösa de stora samhällsproblemen genom att minska skatterna. Offentliga investeringar behövs för att hantera de behov människor upplever som allra viktigast i Sverige idag.

Om du måste välja, vad av följande tycker du är viktigast för att göra Sverige till ett bättre land i framtiden?

Jämlikhet som en politisk utmaning

Politikens möjligheter är att kunna erbjuda vägar mot politiska mål. På jämlikhetens område har dock inte politiken kunna erbjuda några realistiska svar under en längre tid. Är jämlikhet och inkomstutjämning ett mål för politiken och om det är det – hur kan då politiken nå vägen dit?

Den borgerliga politiken har ökat inkomstklyftorna i samhället. Det blåser högervindar i politiken. Men trots det är stödet för det starka samhället och inkomstutjämning stort. För att undersöka stödet för ökad inkomstutjämning lät vi fråga LO-medlemmarna om de tycker att socialdemokraterna borde föra en politik för att inkomstskillnaderna ska minska eller öka. Drygt tre av fyra tycker att socialdemokraterna borde föra en politik för att minska inkomstskillnaderna. Ett enormt

*Emelie Holm Persson, 19 år
Målareförbundet*

”Pappa var från början inte förtjust över mitt yrkesval och tyckte det var för tungt och menade att jag kunde bli något bättre, men idag är han stolt.”

starkt stöd för att gemensamt verka för att inkomstskillnaderna mellan de med högst och lägst inkomster ska minska.

Resultatet är i grund och botten ett underkännande av den borgerliga regeringens politik. Konsekvenserna bör vara att möjligheterna att bedriva progressiv socialdemokratisk politik ökar.

Tycker du att Socialdemokraterna borde ha en politik för:

En hälsning från LOs medlemmar

Valet av ny partiordförande är en historisk händelse. En socialdemokratisk partiordförande måste få friheten att forma sin väg för socialdemokraterna, förnya och återta partiets ställning inom svensk politik. Den svenska modellen är i en brytningstid. Trots att den hyllas världen över är den under stark press. Inkomstskillnaderna ökar i Sverige, samtidigt som välfärdssystem privatiseras och samhällsproblem individualiseras.

Den borgerliga regeringen försöker marginalisera fackföreningsrörelsen i Sverige, bland annat genom attacker mot socialförsäkringssystemen. Samtidigt finns det en stark folklig opinion för ett samhälle där välfärden byggs ut och där politiken ser möjligheterna till att skapa mer jämlikhet, rättvisa och frihet. Vi lät 1000 LO-medlemmar fritt få göra sin röst hörd om vad som är viktigast att den nyvalda partiordföranden driver politiskt. Arbetslöshet, sysselsättning, arbetsrätt, välfärd, a-kassan/sjukförsäkringen, klyftorna i samhället, integration och ungdomsarbetslöshet placerade sig högst när LO-medlemmarna fick önska fritt.

**Inom kort väljer Socialdemokraterna en ny partiordförande.
Vilken fråga tycker du är viktigast att han/hon driver i Sveriges
riksdag? (Öppen fråga som är kodad i efterhand.)**

Avslutning

I skriften ”facklig strategi för politikens möjligheter” har vi från LO velat ge en bild av hur våra medlemmar ser på politik och vilka samhällsproblem man upplever som allvarligast. Den facklig-politiska samverkan är viktig för Sverige och för löntagarna. Därför är en fortsatt utveckling av löntagarperspektivet centralt för svensk socialdemokrati. Endast 22 procent av det totala antalet yrkesverksamma röstade på socialdemokraterna i valet 2010 men mer än hälften av LO-medlemmarna gjorde det.

Arbetarrörelsen ska alltid arbeta för löntagarnas intressen såväl fackligt som politiskt. Det har genom historien varit arbetarrörelsens framgångsrika idé. Det är avgörande för arbetarrörelsen att vara en politisk kraft som ständigt stärker löntagarnas villkor. För LO-förbundens medlemmar är politiken verktyget för att skapa möjligheter till ett jämlikt samhälle. För att lyckas med detta krävs också att människor har en tro på politiken som samhällsförändrande kraft. Ursprung, kön och ålder i kombination med utbildningsnivå ger människor olika förutsättningar i arbetslivet. Därför är det av största vikt att politiken återtar rollen som pådrivare för att skapa goda och lika förutsättningar för att vara och en utifrån förmåga ska kunna vara aktiva medborgare och bidra till samhällets utveckling. Individuell frihet kräver gemensamma lösningar.

Vi hoppas att denna skrift bidrar till en fortsatt idé- och framtidsdebatt inom partiet och stärker samverkan ytterligare mellan den fackliga och politiska grenen av arbetarrörelsen.

